

Zalai Közlöny 1909.02.01. 1-2. oldal, 2. hasáb, alul

Zalai Közlöny 1909.02.04. 1. oldal, alul

Zalai Közlöny 1909.02.08. 1-2. oldal, alul

Nyers Gyuri meghozza Szélvészt.

Írta: HALIS ISTVÁN

Azt a négy heti szabadságidőt, melyet (annak dacára, hogy az állam már negyven év óta hat heti szünidőt ad a fogalmazóknak) a régi kicsinyeskedő fölfogás a kanizsai városi tisztviselőknek engedett, Keszthelyen szoktam tölteni huszonöt esztendőttől fogva.

Mert újra meg újra meg kellett erősíteni a Balaton erőtadó vizében az idegeket, hogy a következő évben megint kibírják a hivattal járó mérgeledést.

Az 1891(?)-ik esztendőben az egyik hivatalom: a községi bíraskodás, (mely tisztségre különben a közgyűlés sohase rendelt ki, bár minden évben ki kellett volna rendelni egy vagy több tisztviselőt, én ellenben ingyen viszem húsz év óta.) különösen megtámadta idegeimet. Szplin kerülgetett.

Beköszöntött a július. A fölséges nap arany sugarai gyönyörűen táncoltak kint az utcán. Ezt látva, hivatalos szobám, mintha egyszerre börtönné változott volna. Fojtott a levegője.

Nem tudtam kitartani. Mennem kellett! De nem volt pénz! Mert a városi tisztviselők kaptak ugyan jutalmat minden évben s az elég lett volna fürdőzésre, azonban csak a „jó gyerekek” kaptak. Én pedig akkor is, meg a fizetésjavításkor is „rossz gyerek” voltam.

Nem volt mit tennem: fölvettem váltóra száz forintot. Aztán beadtam azonnal a tekintetes tanácshoz jelentésemet szabadságidőm megkezdéséről. És anélkül, hogy megvártam volna a „tudomásvételt,” (utóbb ki is kaptam érte!) hamarjában összeszedtem a „cucolékot” és mentem Keszthelyre.

Ott már az első félórában kaptam lakást Ring bácsinál. (Utcai lakást, tiszta fehér ágyneművel meg takarítással együtt negyven krajcárért.) A másik félórában pedig intim barátságot kötöttem a többi fürdő vendéggel. Az egyik vendég Zob Lajcsi, azzal a tervvel állott elém, hogy menjünk el Füredre (részben vasúton, részben gőzhajón,) aztán onnan jatton szépen végig hajózzuk hosszában az egész Balatont, Füredtől Keszthelyig.

Akkor még csak a grófnak volt jattja, (Mary nevű pompás jószág.) de azt még megnézni sem volt szabad semmiféle embernek. Mivel pedig sokan szerettek volna vitorlás hajón járni, tehát a keszthelyi „Csónakda” megvásárolt egy olcsó jattot a balatonfüredi jatt-klubtól. A hajó hazaszállításával megbízták Nyers Gyurit, a gróf matrózát. (A gróf persze nem volt otthon.)

Ezt megtudta Zob Lajcsi és föl akarta használni az alkalmat. A Magyar Tengeret hála Isten sokan szeretik. De Zob Lajcsinak a Balaton iránt való szeretete még azon a határon is túlment, ahogyan Csák Árpád meg Sági Muki szeretik.

Én rögtön felcsaptam utazó-társnak. Hip, hip, hurrá! Hajózni fogok! Az ördög vigyen el minden hivattal!

Még egy társ akadott Szervisz Bélában. Mindahárman hivatalnok-rabszolgák voltunk: egyik a postán, másik a bíróságnál, harmadik a közigazgatásnál. Mindannyian örültünk, hogy por helyett tengeri levegőt szívhatunk.

Zoli Lajcsi mint aféle praktikus utazó, késedelem nélkül hozzálátott a szükségességek beszerzéséhez: zsebébe tett sót meg paprikát. Aztán vett néhány csomag gyújtót meg szivart. Azonkívül szafaládit néhány koszorúval, meg vörös bort egy hordóval. Ki fogjuk mi tartani, ha mint hajótörötteknek valami lakatlan szigeten kell élnünk!

Másnap már el is utaztunk.

És Balatonfüreden hamarjában megkaptuk a jattot. Ott feküdt a vízparton. Az orrára Szélvész volt ráírva. Bordáit a szikrázó nyári nap kissé összerepesztette.

– Hiszen ezzel nem lehet hajózni! aggódik Szervisz Béla.

Nyers Gyuri barna arcán mosolygás fut végig és vidáman kiáltja:

– Semmi! Nem kell félni! Haza visszük mi a jattot!

Hisz akkor se baj! Jó kedvben munkához fogtunk. Szélvészt belecsúsztattuk a Balatonba és megraktuk a sokféle kinccsel.

Erős északi szél fodrozza a szeszélyes Balatont. Gyönyörű utazásunk lesz! Ezzel a széllal úgy megyünk, mintha gőzhajó vinne.

A praktikus Zob Lajcsi kerített a partról egy tucat nádszálat és azokat átalakította boros poharaknak. Tudniillik kifúrta végig, s a nádcsőveken keresztül inni lehetett a hordóból.

Mindezek után beülünk a Szélvészbe. Mink az életen kívül semmitse kockáztunk. Nem tudunk úszni, se kormányozni s így utazásunk fölségesnek ígérkezik. Kísérő csónakot nem viszünk.

Szélvész pompásan fut a víz tetején, boldog megelégedés ül ki az arcunkra. Isten veled, szárazföld!

Az indulás után tíz perc múlva már vízben totyognak a lábaink. Az összeszáradt bordák mindenütt beeresztik a vizet.

– Semmi! mondja Nyers Gyuri.

Ha ez is semmi, akkor rendben vagyunk!

Hozzáfogunk és jókedvvel merjük a vizet csónakunkból. Szervisz Béla lehúzza manzsettáit, hogy annál inkább kivegye részét a vízmerés szokatlan élvezetéből.

A szél észrevehetően haragosodik. A habok gyönyörűen ostromolják jattunkat. Egyszerre keresztül csap a jatt fölött egy hatalmas hullám és csontig átáztat. Egyik roham után jön a másik. A betóduló hullám ereje majd felborít bennünket. Kissé aggódva nézünk Nyers Gyurira.

— Semmi! mondja és mosolyog hozzá.

A szél fokunkint viharrá lesz. Jattunk vidáman táncol és a folytonos ingás miatt fejünk bódulni kezd. A hullámok először csakúgy ugatnak a hajóra, később rácsapnak, végül pedig már akkorák, hogy átcsapnak a fejünk fölött. Az ümög gallériján keresztül öntöznek végig bennünket. Csuron víz vagyunk.

Ennek a fele se tréfa! Eszembe ötlött, hogy bele fulladhatunk a vízbe. Némi kárörvendezés fogott el arra a gondolatra hogy hivatalbeli utódom hogyan mér-

gelődik, mikor majd r . . . beznek sáska atyámfiái. Én meg milyen nyugodtan pihenek a Balaton fenekén!

Zob Lajcsi a kormány mellett áll. Arca úgy ragyog az élvezettől, mintha megdicsőült volna. Szervisz azonban fél egy kicsit. Azt kérdi:

– Baj van?

Nyers Gyuri mosolyog. Vidáman szól:

– Semmi!

Olyan biztonsággal dolgozik és mindig mosolyog a munka mellett, hogy nem lehet félnünk!

A kormánynak minden pillanatban más-más irányt ad, nehogy felboruljunk, vagy a jatt összetörjön. Most nagyot roppan a jatt, mintha minden bordája összetört volna. A kormányos védekezik a rettentő roham ellen és ebben a pillanatban töben törik el a kormányrúd. Gyuri leráncigálja a vitorlákat és vízbe veti a horgonyt. Csakhogy a lánc rövid, bár lehet nyolc méteres. De a horgony nem éri a feneket, éppen Tihany mellett vagyunk, ott, ahol legmélyebb a Balaton. Nem tudunk kikötni. Süvöltés között ömlik be a vízhullám és néha olyan erővel tör reánk, hogy agyvelőnket érezzük meglódulni tőle.

Nincs vesztenivaló perc. Három-négyféle dolgot végezzük egyszerre. A hánykódó jattból merjük a vizet és balanszírozással óvjuk a felborulástól. Eközben a ballaszt-súly vasdarabjai között egyet találunk, a melyet képesek vagyunk beleverni a kormányfőbe, s ehhez az ormótlan vasdarabhoz az eltört rudat hozzákötözzük kötéllal. Ezalatt leszáll az alkonyat. Újra felhúzzuk a vitorlákat és erős küzdelem között közeledünk a parthoz, hol a hullámok ereje csekély. Csakhamar horgonyt vetünk a tihanyi hegyek oldalán és egyelőre biztonságban vagyunk.

A hideg víztől gémberedett testünkbe melegség tér vissza, mialatt a vihar előtünk korbácsolja végig a Balatont.

Nincs más bajunk, mint hogy megered a záporosó és nyakunkba önti az előbbi hidegvíz után melegnek tetsző kövér csöppeket. Ismét kimerjük a jattban összegyűlt vizet. Gyuri arcára újra kiül a mosolygás, mikor elkiáltja magát:

— Semmi!

Erre az egyetlen szóra kitör jókedvünk, és a viharba énekeljük húszszor egymásután a Kőrösmenti betyárnótát:

Nincs cserepes tanyám,
Édes anya se vár
Éngem!

Fődbü a nyoszolyám,
Leveles a párnám
Nékem!

Az éccaka a pártfogóm,
Zápor mossa a takaróm

Fejérre; –

Mégis ezer pengő forint
Fejemre
Kitűzve!

De az igazi betyár
Még se kerül mingyár
Kézre!

Ezalatt csillapul a szél, szűnik az eső. Igyekeznünk kell tovább menni, ha emberek közt akarjuk tölteni az éjszakát. Csakhamar kint hajóznak a nyílt vízen – és nem telik el újabb tíz perc mikor még hatalmasabb vihar tör ki az előbbinél. Visszatérni a parthoz – szél ellenében – már lehetetlen. Az ég zeng, az orkán hátban támad ránk, az óriási szélvész bömbölve fekszik neki a vitorláknak és jattunkat röpülésre kényszeríti. Madárként megyünk előre. Víz mosdat fölül, alul és oldalvást. Az ég csatornái újból megerednek, a hullámok szünet nélkül keresztül csapnak a jatt fölött és segítik vízzel megtölteni. A bordák közül is mindenünnen víz nyomul lábunkhoz. Szünet nélkül dolgozunk, s ez nagy szerencse reánk nézve, mert nem érünk rá észrevenni, hogy a jattnak felső bordája megrepedt.

Néha fordul a szél és úgy oldalra fekteti jattunkat, hogy a vitorlák a vízre fekszenek. Ilyenkor a jatt túlsó oldalára futunk és testünk súlyával lenyomjuk és óvjuk a felborulástól.

Matrózunk helyénvalónak találja egyre gyakrabban mondogatni:

– Semmi, ez csak semmi!

És szava mindannyiszor bizalommal tölt el bennünket, kik szárazföldi patkányok lévén, nem tudjuk azt, hogy a legirtózatossabb veszedelemben forgunk, és ritka-szép mulatságnak vesszük a dolgot.

Néha-néha ráérünk egy pillantást vetni az ég és föld közös háborújára és – gyönyörködünk. Milyen szép itt a „hullámzó Balaton tetején!”

Eszembe jutott a rémhalász, kiről azt írja Jókai, hogy úgy csónakázik a viharon keresztül, milyen gyors csónakázásban emberfiának nem lehet része. A rémhalász csónakát t. i. egy óriási harcsa szörnyeteg viszi magával a testébe hajított szigonynál fogva. Mi szerencsések vagyunk éppen oly veszettül röpülni a víz fölött. Szélvész negyedóra alatt keresztül röpít bennünket az akali öblön – Tihanytól Szepezdig: – pedig ez két órai út.

Szepezdnél elállt az eső, megszűnt a szél, elsimultak a hullámok. Csónakunkból ismét kihordtuk a vizet a Balatonba.

– És este tíz óra tájban már a révfülöpi csárdában vacsoráltunk víztől csepegő ruhában.

Sohase láttam ilyen bolond csárdát! Ha tányéromról fölemeltem a szememet, rögtön mozgásba jött minden bútor; felém hajladozott ablak, ajtó; – s olyan ve-

szettül nekem iramodott az asztal, szék, sőt még a söntés is hogy szememet behunytam és rezignálva, tehetetlenül vártam, mikor borul reám az egész kurta-kocsma.

Másnap derült ég nevetett ránk. Felső ruhánkat kiteregettük száradni és gyöngéd figyelemmel vizsgálgattuk jattunkat. Csak most fedeztük föl rajta a félőlnyi hosszú repedést. De nem is indultunk tovább, a míg a falu kovácsával két vaspántot rá nem ültettünk. Mennyi rettegést állottunk volna ki, ha tegnap észrevesszük a hasadást!

Mire újra beleültünk csónakunkba, jó kedvünk egészen visszatért. Míg a csöndes időben végig hajóztunk a Balatonon, néhol kikötve és a csodaszép vidéket bámulva, majd pedig órákig elnézve a sima víztükör fölött. – azalatt nagyokat neveltünk Nyers Gyurinak, ki most világosított föl, hogy milyen veszedelemben voltunk s ő mennyire remegett életünkért. A menekülésre már nem volt reménye sem, de azért minket mindig biztatott. Így történt, hogy a tapasztalt hajós és kitűnő úszó, egyedül félt közöttünk. Mi pedig oly nyugodt lélekkel vitorláztunk keresztül a halálos veszedelmen, mint a kis gyerek, kit anyja karja hordoz.

Vallomását Gyuri megkoronázta azzal a nyilatkozattal, hogy ilyen utazás csak nekünk való, nem pedig nős embereknek, kikért kár lenne, ha elvesznének.

Megszorítottuk Nyers Gyuri erős markát emberül. Ezt a becsületes beszédet nem lehetett másmódon megjutalmazni.

A szigligeti öbölben tökéletes szélcsönd fogott meg. Szélvész meg se mozdult délelőtt tíz órától este hétig. Ha akartuk volna, akkor se tehattünk mást: ettünk, bort szoptunk, szivaroztunk és mesélgettünk. Sohase éreztem magamat olyan fejedelmi módon!

Nyers Gyuri elmesélte, hogy hajózik a gróffal éjjel.

És ekkor megirigyeltem Tasziló grófot. Nem ugyan a vagyonáért, sem a rangjáért. Hanem mert akkor hajózik a Balatonon, mikor a kedve tartja. Milyen gyönyörűség az, ha az ember éjnek évadján hanyatt fekszik a bárkában, és nézi a csillagos eget! Mikor egészen egyedül van! Mikor minden emberi gyarlóság eltűnik mellőle, és érzi hogy ő is része a Mindenségnek!

A sok álmodozás után úgy Napáldozás táján valami szellő kezdeti lengedezni. Alig lehetett észrevenni, de azért rögtön indultunk.

Keszthelyen pedig ezalatt elterjedt a hír, hogy a Szélvész elsüllyedt, mink meg belevesztünk a Balatonba.

Ha jól tudom Kis Lajos volt a neve annak a lelkes tanár-embernek, aki vállalkozott arra, hogy fölkeresi nyomunkat. Nyolc-evezős nagy csónakba ült és nyolc izmos praxival cirkált a vízen.

Az alkonyatban aztán észrevesz egy vitorlást a Szent-Mihály hegyen túl. Csakhogy ez a hajó ép volt, tehát nem lehet az, a melyet keresett.

De mikor közelebb ért, és átkiabálás folytán bebizonyosodott a valóság, akkor olyan öröm-üvöltést míveltek a derék praxik, milyent csupán a vad préríken lehetne hallani. Egészen mellénk eveztek, és mindannyian átjöttek néhány percre a

Szélvészre. Kezet szorítottak velünk. Mink pedig, hogy némileg megháláljuk jószágukat, kényszerítettük őket, hogy szopjanak hordónkból.

Azután rögtön hazafelé indultak csónakjukkal. Még pedig gyors iramodással. Egy órával előbb értek haza mint mink, mert Szélvészt nagyon lassan vitte a gyöngye szellő.

Keszthelyen az egész várost föllármázták. Teménytelen sokaság volt a mólón, reánk várva.

Nyers Gyuri kikötött. Átadta Szélvészt, aztán elosont a Csónakda háta mögött.

Mink pedig az éljenző ezeryi tömeg sora között szégyenkezve vonultunk végig. Nem éppen gyűrött ruhánk miatt szégyenkeztünk, hanem mert Nyers Gyurié volt minden érdem és mégis minket ünnepeltek.

Most már tudom, hogy ez mindig így szokott lenni: egyik dolgozik s a munkáért járó éljenti más kapja meg!

*

Azóta Nyers Gyuriban mindig becsültem – az embert. Keszthelyen minden esztendőben csináltunk valami vízi utazást együtt.

Múlt héten aztán azt olvasom a Keszthelyi Hírlapban, hogy meghalt Nyers Gyuri. Elment a minden testnek útjára!

Most már csak a Lethe vizén fogok vele csónakázni, hol elfelejtünk minden földi bolondságot, és ahol igazán elmondhatjuk a nagy szót:

– Semmi!

(Vége.)